List 19. Tečaj LII.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 11. maja 1894.

Politiški oddelek.

Prazen vrišč.

Koncem minolega tedna je bilo po časopisih mnogo vrišča, pisalo se je o nevarnosti za koalicijo. Nekateri, ki koalirancev ne poznajo, so že mislili, da se v kratkem času koalicija razbije. Mi temu nismo verjeli, gospodje, ki so sedaj v koaliciji, se v mnogih rečeh tako vjemajo, da si ne moremo misliti, da bi kmalu res drug druzega pustili. Gosp. Ebenhoch je po raznih shodih zadnje čase razvijal ideje o socijalnem vprašanju, da jih pač lahko podpiše vsak manšesterjanec. Da bi o kakem gospodarskem vprašanji se kak tak mož odločno nasproti postavil nemškim liberalcem, na to še misliti ni. Zaradi tega smo tudi takoj vedeli, da bodo gospodje kmalu zopet prijatelji in res nismo se motili. Danes so že nemški konservativci pripravljeni držati ne le grofa Hohenwarta, temveč tudi Plenerja.

Sporekli so se bili nekaj o valutni reformi. Kakor znano valutna reforma se tako gladko ne vrši, kakor se je pričakovalo. Ko je bil Plener še navadni poslanec je vedno zahteval, da se začne plačevanje v gotovini in napadal najprej Dunajewskega, da se ne loti valutne reforme, za tem pa pl. Steinbacha, zakaj da odlaga plačevanje v gotovini. Pričakovali bi bili, da bode g. Plener, ko finančni minister postane, kar čez noč nas razveselil s faktično zlato veljavo, veselili smo se že zlatih kron. Sedaj se pa kaže, da si mož ne ve dalje pomagati. Niti zlate ažije ne more spraviti s sveta in dokler tega ne doseže, je vse vrejevanje valute le pesek v oči. Prepričati smo se imeli priliko, da je gospod Plener pravi pritlikovec proti svojima prednikoma, kar se tiče finančnih znanostij.

Pomisliti je, da ima on mnogo lažje stališče, nego je je imel Steinbach. Skoro ves parlament sedaj podpira vlado. In kaj je Plener storil za vravnavo valute? Do sedaj še ne druzega, da hoče naenkrat spraviti s pomočjo banke nekoliko državnih bankovcev iz prometa. Kakor je častitim čitateljem „Novic“ že znano, hoče vzeti novo posojilo, da nakupi nekaj zlata. Tega zlata pa finančni minister Plener ne misli poslati mej svet, temveč ga pošlje avstro-ogerski banki, da mu da bankovcev in pa srebrnih goldinarjev, da ž njimi zamenja goldinarske bankovce in petake. Konec vsej tej modrosti bode, da plača država nekaj milijonov obrestij več na leto. Sedanji goldinarski bankovci so prav za prav brezobrestno državno posojilo, katero hoče Plener premeniti v obrestno. Kdo bode torej imel dobiček? Veliki kapitalisti, zlasti banka, ker dobi mnogo zlata na razpolago, od katerega jej ne bode treba plačevati obrestij. Mi vemo, da bode treba državne bankovce spraviti iz prometa, ali Plener, če je dober finančni minister, bi moral drugje dobiti sredstev, ne pa le v novih dolgovih. Njegova prednika bi tudi bila lahko na ta način jih spravljala iz prometa, ali če bi bila tako gospodarila, bi ne bila mogla Plenerju pustiti ravnotežja v državnem gospodstvu. Tudi za to še ni taka sila. Le druge stvari, ki so v zvezi z valutno reformo, naj se urede, državni bankovci naj se polagoma jemljo iz prometa, kakor bodo ravno sredstva na razpolago. To pot je hotel hoditi Steinbach in je tudi najvarnejša in najgotovejša, če tudi ni hitra.

Po Plenerjevi poti pa znamo priti do tja, kamor so prišli z vrejenjem valute v Italiji. Ni še tako dolgo tega, kar je Italija imela cvetoče finance, kje je pa sedaj, ko se je valuta uravnavala na najlahkomišljenejši način. Da avstrijski narodi ne morejo biti veseli take preustroje valute, je jasno, o poslancih ne govorimo, ker jim volilna reforma take skrbi napravlja, da niti drugih vprašanj ne morejo s preudarkom premišljevati.

Vsi koalicijski poslanci bi bili brez izjeme glasovali za Plenerjeve valutne predloge, da se pri tem niso zgodile neke druge stvari. Bliža se konec privilegiju avstro-ogerske banke. Treba ga bode zopet podaljšati. Zaradi tega so se začela pogajanja mej banko o pogojih, pod katerimi bi za državo opravljala dosedanje posle. Banka je stavila take pogoje, da je finančni minister kar naredil

kisel obraz. Država bi bila za več milijonov slednje leto na škodi, ko bi privolila v bankine pogoje. Ta stvar bi pa ne bila vladnih načrtov motila, ako bi ne bilo prezgodaj prišlo v javnost, kake pogoje stavlja banka.

Plener sam se ni upal zagovarjati banke, če tudi je prijatelj kapitalistov. Bal se je namreč, da bi stvar utegnila le preveč škodovati njegovi stranki pri kacih volitvah. Izrekel se je, da on bančnih pogojev sprejeti ne more, temveč hoče rajši osnovati državno banko. Je li on to zares mislil, ne vemo; vemo pa, da do tega ne pride pod koalicijsko vlado, ki je popolnoma odvisna od židovskih kapitalistov.

Mislili bi bili, da bode Plener počakal z valutno reformo dokler ni z banko na čistem. On pa po sili hoče banki nesti zlato. Če bi se privilegij ne obnovil, bi to imelo veliko nepriliko. Banka bi zlato vrnila, ali bi se jej morali bankovci in goldinarji, ki jih da, hitro vrniti. Vse to bi pa kaj slabo vplivalo na ves narodnogospodarski razvoj. Sploh bi se pa vlada, če začne s pomočjo banke vrejevati valuto, se tako zapledla, da ne bode lahko mogla nazaj, ako neče hudo pretresti našega državnega kredita. To bode gotovo banka porabila, da bode pri pogajanjih še hujše pritiskala, in zatorej lahko rečemo, če sedaj zmaga v parlamentu vlada s svojimi valutnimi predlogami, da se bode bančni privilegij podaljšal le z malo drugačnimi pogoji, kakor jih je stavila banka.

Zaradi tega so nekateri poslanci že z ozirom do svojih volilcev imeli nekaj pomislikov proti vladni valutni predlogi in želeli, da se odloži, ali Plener je v vseh treh glavnih klubih pretil, da odstopi. Hohenwart je pa mislil odložiti predsedništvo konservativnega kluba, ko je večina kluba se izrekla proti vladi.

Stvar se je pa poravnala, kakor hitro se je videlo, da bi utegnila odstopiti sedanja vlada in bi utegnila priti zopet Taaffe in Steinbach.

Da se to ne zgodi, so hitro vsi vladni nasprotniki v vseh treh klubih voljni postali. Hohenwartu so hitro člani konservativnega kluba dali neko zaupnico in on je obljubil, da še dalje ostane klubu na čelu.

Vsa ta zadeva je nas jasno poučila, da je konservativni klub pač sedaj brez vsacega pomena. Plener je vodja koalicije, Hohenwart mu je zvest pomočnik in konservativci pa iz strahu pred volilno reformo izpolnijo vsako levičarsko željo.

Lahko si mislimo, kakšna bode davčna ali pa obrtna reforma, ako se izvede pri tacih razmerah. Kmetijski in obrtni stan nima nič pričakovati od tega državnega zbora. Razmere se pa poprej ne premene, da se zbor s kako volilno reformo prenovi. Volilna reforma bode pa morala biti taka, da pridejo v velikem številu novi življi v zbor. ker sedanje velike stranke niso za nobeno večje in težje parlamentarno delo.

Politični pregled.

Državni zbor je te dni se posvetoval o budgetu finančnega ministerstva. Slišale so se stare pritožbe o prevelikih pristojbinah itd. Vlada ni obljubila nobenih olajšav. Seveda od vlade, v kateri imajo glavno besedo pristni nemški liberaci, pač ni upanja, da bi kaj storila za kmete in malega obrtnika. Dr. Roser je letos 30 krat predlagal, da se mala loterija odpravi. Govornik je našteval, koliko loterija škoduje. Od 1819. do 1886 leta je požrla 13000 milijonov goldinarjev. Loterija požira njive, travnike, hiše, denar in čast. Navajal je celo število žalostnih slučajev, ki so posledica loterije. Seveda je vse bilo zastonj. Loterija zadeva le nižje ljudstvo. Liberalna vlada pa neče odpraviti nobenega davka, ki bi zadeval nižje prebivalstvo. Že kdaj bi pa bili malo loterijo odpravili, da je v škodo bogatinom.

Komedija v Hohenwartovem klubu. — Zaradi valutnih predlog je v Hohenwartovem klubu bilo prišlo do razpora. Plener se je bil, predno je predložil, svoje valutne predloge, dogovoril z grofom Hohenwartom. Zaradi tega je grof Hohenwart se čutil zavezanega potegniti se za valutno predlogo. Ker je pa slutil, da sam nima dovolj vpliva, je povabil v klub Plenerja in Falkenhayna, da dokažeta klubu neobhodno potrebo valutne reforme. Plener je v klubu govoril dve uri, Falkenhayn dve uri in Hohenwart tudi dve uri, ali mnogi klubovi člani so pa ostali popolnoma nedostopni za taka dokazovanja in večina se je izrekla proti valutnim predlogom. Grof Hohenwart je na to odložil vodstvo kluba. Sedaj je pa nakrat nekaterim članom klubovim postalo žal, da so razžalili svojega dobrega načelnika in podpisali so mu hitro neko zaupnico. Grof Hohenwart je na to izjavil, da ostane klubov načelnik. Najbolj čudno je pa to le. Po klubovem sklepu bi bili morali vsi klubovi člani glasovati zoper valutne predloge, ali se pa izdržati glasovanja. Ta sklep se pa ni preklical, ker klub ni imel nobene seje, ampak so posamični člani kar sami sklenili, da bodo glasovali, kakor bodo hoteli. Sedaj je tako postopanje liberalcem v korist. Ko bi pa bil klub sklenil, da imajo vsi glasovati za vladno predlogo, bi se pa bilo pač z vsemi silami pritiskalo, da vsi člani glasujejo v zmislu klubovem. Mari ni le preočitno iz tega, da konservativni klub opravlja sedaj le posle za nemške liberalce. To je pač dobra posledica koalicije. Mi se le čudimo tistim poslancem, ki so glasovali proti valutni predlogi, da puste, da se sklepi kluba tako prezirajo. Če so mož beseda bi pustili pač rajši iti Hohenwarta, nego rušiti klubovo disciplino.

Tiskovni zakon. — Vlada se je že izjavila glede premembe tiskovnega zakona. Pojasnila, katera sta dala pravosodni in pa minister notranjih stvarij v odseku, so pač taka, da jih gotovo nikdo ne more biti vesel. Jedino v odpravo kavcije bi se privolilo, pa še to z jako oteževalnimi pogoji, da bi list ustavili v treh dneh, ko bi bil v globo, ali plačilo stroškov obsojen, ako globe ne plača ali vloži denarja v zagotovilo plačila, ko bi se bil proti obsodbi pritožil. Konfiskacije bi se omejile samo, če se tiskovne stvari vzamejo porotnikom in izroče rednim sodnikom. S tem bi pač le prišli z dežja pod kap. Koleka odpraviti pa ne pusti finančni minister. Dobili smo povsem vtis, da sedanja vlada ne mara za nezavisno časopisje, posebno je pa pravosodni minister grof Schönborn trdosrčen mož. Vse velike stranke se pa seveda z vsem zadovoljijo, kar reko ministri.

Civilni zakon na Ogerskem. — Te dni se je zavrgel v ogerski zbornici velikašev civilni zakon. Položaj se je za vlado jako neugodno zasukal, kajti prišli so v zbornico vsi tisti dvorni dostojanstveniki, ki so njeni člani in so glasovali proti civilnemu zakonu. Ker navzočnost dvornih dostojanstvenikov močno vpliva, smo pričakovali, da vlada propade. Wekerle baje misli sedaj odstopiti, to pa jedino zaradi tega, ker vidi v prihodu dvornih dostojanstvenikov v gospodsko

zbornico očiten dokaz, da mu krona več ne zaupa. Po njegovem odstopu se pa vtegnejo politične razmere na Ogerskem nekaj presukati. Govori se o osnovi nove velike demokratične stranke, ki začne z vso silo borbo proti gospodski zbornici. Osnove demokratične stranke na Ogerskem bi bilo želeti, ali bi morala biti zares demokratična, ki bi skrbela za razširjenje volilne pravice tudi za zbornico poslancev.

Rumunska spomenica. — Začela se je velika obravnava proti ogerskim Rumunom, kateri so v znani spomenici svetu razkrili razmere na Ogerskem. Obravnava se vrši v Kološi pred samimi madjarskimi porotniki. Predsednik je od zagovornikov zahteval, da govore jedino madjarski. Vsled tega je jeden zagovornikov odložil zagovorništvo, drugi so sklenili vložiti pritožbo ničnosti. Nekateri zatoženci so ugovarjali, da se je odločilo za to pravdo pristransko madjarsko sodišče s samo madjarskimi porotniki, ali predsednik jih je zavračal, da pri sodišči ni Madjarov in Nemadjarov, ampak samo porotniki. Da bodo vsi obsojeni, pri znanih madjarskih razmerah skoraj ni dvomb e. Zatrli pa s tem Madjari pač ne bodo rumunskega naroda na Ogerskem.

Rusija in Košut. — Neki nemški list prinaša o Košutu mej drugim tudi tole vest: Košut je l. 1849 predlagal predsedniku madjarske revolucijonarne vlade, Semere-ju in ministru Bačani-ju, da se pošlje deputacija k caru ruskemu Nikolaju Pavloviču, da ga prosi, da sprejme ogersko krono eden princev carske hiše, v prvi vrsti morebiti princ Leuchtenberški. Pozneje je Košut mislil na to, da bi kak Koburžan prevzel krono in naposled je hotel velikega kneza Konštantina popeti na ogerski prestol.

Italija. — V poslanski zbornici razpravljal se je te dni proračun ministerstva za vnanje posle. Razni poslanci so močno udrihali po trozvezi in isto slikali za pogubo Italije. Zahtevali so tudi odločno, da se vojska zmanjša Minister vnanjih poslov Blanc in ministerski predsednik Crispi, posebno poslednji, sta nasproti raznim trditvam poudarjala, da je trozveza potrebna, da ista ne želi vojske in hoče le miru. Glede zmanjšanja vojske pa je Crispi poudarjal, da bi bilo to v slučaji vojne nesreča in popolni pogin Italije. Poslanci, ki so poprej udrihali po trozvezi in predlagali zmanjšanje vojske so po tem govoru utihnili.

Bolgarija. — Dasi je Stambulova zasluga, da se je šolsko vprašanje v Makedoniji za Bolgare tako ugodno rešilo, vendar nečejo prenehati nasprotstva mej Koburžanom in Stambulovom Koburžan dela namreč na to, da bi ga Evropa proglasila pravnim knezom Bolgarske Ker ima pa pri tem proglašenji največjo besedo Rusija, kateri je pa ministerski predsednik bolgarski, Stambulov neljub kar najbolj moč, je pač umevno, da želi Koburžan njega odstraniti.

Svetovni mir. — Najznameniteji shod zadnjega časa, na katerem se je razpravljalo o svetovnem miru in o razoroženju, bil je te dni v Londonu shod angleške lige miru. Na tem shodu je imel glavno besedo Veselicki — Božidarovič, poznati ruski časnikar. Njegove izjave se smejo z ozirom na njegov znameniti položaj v londonskem političnem svetu smatrati za mnenja najvišjih krogov ruskih. Govornik je mej drugim rekel: Nikdo v moji domovini mi ne more oporekati, da mir nima nikjer toliko prijateljev nego v Rusiji. Vseskozi miroljubivega mišljenja je tudi car in vsakdo, celo nasprotniki Rusije morajo priznati, da se je zahvaliti ruskemu caru za mir. Rusija potrosi za svojo vojsko veliko manj nego druge velevlasti. Po štatistiki plača Anglija za vzdrževanje vojske 39 milijonov funtov šterlingov na leto, Nemčija 802 milijonov mark, Francija 900 milijonov frankov, Rusija pa le 291 milijonov rubljev, to je 10 milijonov funtov šterlingov manj nego Anglija. Vkljub svojemu ogromnemu ozemlju in prebivalstvu, ki broji 120 milijonov, vzdržuje Rusija manjši vojsko, kakor Nemčija, ki ima 40 milijonov prebivalcev. Rusija se nahaja sredi velike gospodarstvene in socijalne evolucije, silno napreduje v poboljšanji svojega poljedelstva, v razvitku svojega obrta, v gradnji sibirske železnice največje in naj znamenitejše železnice, ki bo vezala vzhodno Azijo in zapadno Evropo. Da vse to Rusija izvede, treba ji je trajnega miru. Naj stori Anglija prvi korak, Rusija pozdravila bo veselo vsak praktičen predlog glede zanašanja orožne sile.

Kranjski odposlanci pri obrtni enketi na Dunaji.

(Dalje.)

Poročevalec dr. Ebenhoch: Jaz bi še nekaj vprašal gospoda izvedenca Kunca. Vi ste jemanje mere proglasili za jeden najvažnejših delov rokodelstva, in v drugič ste se izrekli, da je jako želeti in jako potrebno, da se vsak rokodelec izvežba v vseh delih svojega obrta. Tretjič ste se pa izjavili, da niste za mojsterski izpit, da zadošča, da kdo le dokaže, da je delal tri ali štiri leta za pomočnika. Jaz vprašam gospoda izvedenca: Razvidite li vi iz spričeval, da je kdo delal nad tri leta za pomočnika že dokaz, da se je naučil mero jemati.

Kunc: Jaz ne mislim, da bi iz tega se že moglo to sklepati, zaradi tega pa nisem za mojsterski izpit, kajti država ni ničesa storila za obrtne šole.

Dr. Ebenhoch: Jemanje mere pač ne bode jedini predmet, katerega je treba rokodelcu znati. Sicer se pa mora pomočnik tega naučiti pri mojstru.

Kunc: Moral bi se naučiti.

Dr. Ebenhoch: Ne bilo bi dobro, ko bi se to prepustilo šolam, katere se vvedo, kajti ne bilo bi mogoče, da bi ravno tam mogli jamčiti, da se je pomočnik zlasti jemanja mere, katero ste vi proglasili za tako važno v stvarnem in gmotnem oziru, kot pomočnik tudi naučil. Jaz mislim, da bi se to moglo dokazati le z mojsterskim izpitom.

Kunc: S časom to pojde, ali sedaj še nismo tako daleč, da bi to mogli zahtevati; zato nismo za obvezni mojsterski izpit. Meni je pravica za jemanje mere hkratu pravica za jemanje naročil. Mi jemanja mere ne smatramo samo za jemanje mere, temveč mislimo, da dotičnik tudi jemlje naročilo, ki jemlje mero.

Predsednikov namestnik: Vi vprašanja gosp. poročevalca Ebenhocha niste razumeli. To je hotel vam ravno dokazati, da ste si v nasprotji, če na jedni strani zahtevate, da se jemanje mere uči, na drugi se pa odrekate mojsterskemu izpitu. Gospod poročevalec misli, da bi se baš pri mojsterskem izpitu pokazalo, če se je pomočnik naučil mero jemati oziroma kot pomočnik imel priložnost jemanje mere izvrševati. Vi ste pa poprej rekli, da na mojsterskem izpitu ni nič, ker se še le tedaj, kadar kdo samostojni mojster postane, pokaže, če kaj zna ali ne.

Kunc: Jemanja mere in prikrojevanja se vsakdo mimogrede nauči; ali tako daleč pa nismo, da bi mogli

iz tega izpraševati pomočnike. Kdo naj bode izpraševal? Več pa gotovo tisti zna o jemanji mere, ki je tri leta bil pomočnik, kakor trgovec, ki se ga tudi ni učil v nobeni šoli. Sploh se ne gre toliko za jemanje mere, kakor za naročila. Naj stokrat trgovec vzame mero, če ničesa ne preskrbi, ni nič na tem.

Poslanec Neuber: Mari gospod izvedenec ne pomisli, da bi se več rečij niti ne prodalo, ko bi prodajalec ne smel jemati mere? Če bi se prodajalcem klobukov prepovedalo jemati mero, pa bi kdo hotel v Karlovih Varih kupiti klobuk, izdelovalec klobukov je pa v Novem Tičinu, torej bode moral tjakaj potovati, da si da narediti klobuk.

Kunc: Tako daleč ne smemo iti. Ni je socijalne zakonodaje, ki bi mogla vse do pičice določiti. To ni mogoče. Sicer se bode pa stvar že sama po sebi uredila.

Poslanec Neuber: Jaz imam konkretno vprašanje. Vi pravite: Trgovec ni opravičen rokodelskih izdelkov prodajati po meri. Kaj pa, če naročnik sam za klobuk mero vzame, in jo da trgovcu, kaj pa potem?

Kunc: Vsakdo si lahko mero sam vzame; toda na to ne pride.

Poslanec Adamek: Jaz moram zopet poseči nazaj na dokaz zmožnosti. Izvedenec je rekel, da je jemanje mere največja umetnost obrta; pri prvem vprašanji se je izrekel proti mojsterskemu izpitu in celo dokaz zmožnosti proglasil za odveč in za škodljiv. Misli li morda gospod izvedenec, da že samo po sebi ne bode vspeval mojster, ki se ni naučil največje umetnosti svojega obrta, jemanja mere, ali ne misli morda, da bi bilo potrebno kako jamstvo napraviti z zakonom, da se zabrani takim rokodelcem, ki se niso naučili največje umetnosti svojega obrta, sploh samostojno začenjati obrt?

Kunc: Ko bi imeli zavod, kjer bi se pomočniki mogli učiti, bi jaz bil za to; ko pa tacega zavoda nimamo, pa tega ni mogoče zahtevati od ljudij.

Poslanec Klun: Ne misli li gospod izvedenec, da naj bi tisti, ki vzame mero, če ni sam strokovnjak, moral dotično stvar na pr. klobuk dati narediti kakemu samostojnemu mojstru, da bi je torej ne smel narediti po svojih pomočnikih?

Kunc: Vsekako, če se hoče varovati rokodelstvo. Če kak trgovec, ali sploh kak posredovalec ima pravico prejemati naročilo, to odide rokodelstvu. Če se hoče varovati rokodelstvo, mora se rokodelcu pustiti popolno pravico. Če se dovoli trgovcu jemati mero, se s tem odteguje zaslužek rokodelcem.

Izvedenec Supančič: Poprej se je govorilo, da si kdo zgradi kako vilo in hišno opravo naroči po meri pri kakem velikem trgovcu s hišno opravo. Dotičnik še tudi ni vzel mere, če pravi, jaz hočem v moji vili imeti to opravo, v tem ali onem slogu, miza bodi tako dolga, omara tako visoka itd.

Predsednikov namestnik: Vi polemizujete.

Izvedenec Supančič: To vendar ni nobeno polemizovanje. Jaz le to hočem reči, da dotičnik ni vzel mere, temveč je le izrazil željo, da hoče svojo sobo oskrbeti z opravo.

Predsednikov namestnik: Gotovo se lahko širokost zidov zmeri in reče, tukaj postavim posteljo, ki mora biti toliko široka. O tem nočemo govoriti, to je bila le vpletena opazka gosp. Pernerstorferja. Vi le povejte, ali naj se dovoli trgovcu jemati mero ali ne.

Supančič: Jaz moram govoriti o vseh točkah. Če ne smem govoriti o tem, kar po mojih mislih spada k stvari, rajši molčim. Ko se je govorilo o jemanji mere, se je trdilo, da se je v vseh treh letih ne uči in da sploh nimajo priložnosti ves čas, ko so učenci in pomočniki, da bi jemali mero. Jemanje mere spada k rokodelstvu in mojster je zavezan učiti učenca jemanje mero, kjer je treba. Zato naj pa imajo tudi le rokodelci pravico jemati mero.

Predsednikov namestnik: Se li uče učenci jemati mero?

Supančič: Ne! Mero jemati uče se navadno le pomočniki.

Predsednikov namestnik: Mojster pa ni zavezan pomočnika kaj učiti. Pomočnik bi moral že znati. Se li ne dogaja, da mojstri pomočnikov niti ne uče jemati mere, in jih k temu delu ne puste, ker to zmatrajo za svojo predpravico.

Supančič: Tega ni.

Izvedenec Tuma: Jaz moram opomniti, da sem se mera jemati učil že kot pomočnik in da je mojster, pri katerem sem jaz bil pomočnik, pustil meni jemati mero, če ga ni bilo doma in je kdo prišel. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Kotranov lak za železo. 15 litrov premogovega kotrana, 2 *kg* žveplenega cvetja, 2 *kg* milija, 2 *kg* svinčenega gladine se kuha, dokler ostane le 10 *l*. Zmes zgubi mej kuhanjem zopern duh in daje trajen lak.

Dober les. Mnogi mislijo, da se les more po širokosti letnih obročkov določiti, jeli res dober ali ne. Skušnje pa kažejo, da to ni vselej res. Tudi les z ozkimi letnimi obročki utegne biti slab, nasproti pa še s širokimi dober. Pride največ na to, ali večino letnega obročka zraste pomladi ali po leti. Pomladi zraščen les je slab, po leti pa dober. Zanesljivejše se določi dobroto lesa, če se tehtajo poskuševalni kosi.

Naprava čistega železa. Do sedaj ni bilo načina, napraviti železa brez drugih primesij. Dyer je pa našel precej čisto železo, ko je stopil železne odpadke, in švedsko železo z apnenikom.

Kmetijstvo.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne julija 1894. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi vzprejet biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. s spričevalom, da se je pri kakem kovači izučil za kovaškega pomočnika;

2. z domovinskim listom;

3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in

4. da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendije po 60 oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predložiti:

1. ubožni list,

2. spričevalo o poštenem vedenji, in

3. potrdilo, da so delali uže dve leti za kovaške pomočnike. Prošnje z le temi spričevali imajo poslati vsaj do 15. junija glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca decembra 1894 leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po postavi iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec si ima za šolski čas skrbeti le za živež in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih boleznij, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesovnih, zatorej naj bi skrbela županstva, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Ivan Murnik,
predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. junija tega leta, in sicer: 27. junija skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole, 28. junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisanem vodstvu do 15. dne junija t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dne 1. maja 1894.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Kmetijske raznoterosti.

Laboratorij Pasteur-Chamberlandov na Dunaji. V kratkem osnuje se na Dunaji laboratorij za izdelavo cepil za vranični prisad pri govedih in drobnici in pa za pereč ogenj pri prašičih Tak laboratorij je že v Budimpešti, ki slednje leto razpošlje nad 2 milijona pušic omenjenih cepil Dunajski laboratorij bode pod vodstvom gospoda Brodina Colleta in upravnim nadzorstvom dunajske kmetijske družbe.

Kebrovo leto. Ne le s Kranjskega, temveč tudi s Koroškega in Štajerskega prihajajo poročila, da je letos silno majskih kebrov. Zaradi gorkega vremena. prikazali so se nekoliko poprej, nego po navadi. Priporočati moramo vsem vplivnim osebam, da naj prebivalstvu priporočajo pokončavanje teh škodljivcev.

Žveplena kislina dobro sredstvo proti predenici. Neki ogerski kmet je lani poskusil predenico, ki je bila na njivi posejani z nemško deteljo, s tem pregnati, da je njivo pomočil z vodo, kateri je bil deseti del žveplene kisline. Poskus se je jako dobro obnesel. Predenica je popolnoma zginila, detelja pa ni bila nič poškodovana.

Veleposestva v Rusiji. Kaka velikanska posestva so v Rusiji, kaže statistično poročilo po posestvih v minškej gubernji. V tej guberniji ima knez Anton Radziwill 106.402 desetini, grof Konstantin Potocki 126 322, grof Avgust Potocki 111 222. grof Josip Tiškjevič 25.000, Puflovski 90.953, Horvat 50.100 in grof Kutugo 41.398 desetin zemlje. Desetina je nekaj nad 1 hektar.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

IV.

(Dalje.)

Pokazalo se je, da vlada železna disciplina v vseh malenkostih tega podjetja in da glavni vodja Hauemayer dobiav na leto dobička 12 milijonov dolarjev. Postavodajstvu in sodiščem se je pa tudi silno težko boriti s temi monopoli, katere vsled svojih sredstev in discipline, katero vzdržujejo veliki dobički, z vspehom obidejo ne le črko temveč tudi duh zakona. Tako je sladkorni trust, ko ga je postavodajstvo v novoyorške države proglasilo za nezakonitega, razpal na videz, a ob jednem se je pa pojavila nova organizacija v državi New Jersey, katera po svojem zemljepisnem položaju ni druzega kot veliko podmestje novoyorško. To država plačuje večjidel svojih stroškov z davki, ki jih plačuje ta družba, katerima ni ugodno ali ni dovoljeno živeti oficijelno v mejah novoyorške države. Pravosodje novoyorške države se ne razprostira na državo New Jersey ali kako drugo državo, ker so vse samostojne. In tako sladkorni trust se razvija, ter izvršuje vse svoje posle v Now Yorku in ima le majhno pisarno z jednim pisarjem onostran Hudsona. Minolo bode še nekaj let, predno zmaga javno mnenje newjeriseyske države koristoljubje zakonodalcev, kajti težko se je odreči davkom, katere plačujejo te družbe brez obotavljanja in izgovarjanja.

Ti trusti razširjajo se vedno bolj in bolj s čudovito hitrostjo. Vsak dan prineso časopisi poročila o novih kombinacijah v vseh delih Zjedinjenih držav in v vseh panogah proizvodstva in trgovine. Najhujšo, najbrezozirnejšo vojsko napoveduje trust tvrdkam, ki iz katerega koli uzroka ostanejo samostojne. Tako je pred nekaterimi tedni žganjarski trust z dinamitom

razstrelil po svojih agentih veliko tovarno za žganje v Čikagu, katera ni hotela pristopiti temu trustu. Govori se, da sta tajnik in prvi vodja tega trusta glavna prouzročitelja temu napadu, če tudi se jima naravnost dokazati ne more.

Kakor v lesni trgovini, tako je tudi v vseh drugih trgovinah stroga klasifikacija blaga po kakovosti. Blago se prodaje ali po tej klasifikaciji, in je v takem slučaji podvrženo vladnemu nadzorstvu, ali po vzorcih (čipke, čevlji, klobuki) ali po narisih ali fotografijah (hišna oprava, stroji, godala). Ameriška trgovina je v tem brezmadežna, blago je gotovo tako, za kakeršno se je prodalo. Prodajavec jamči za to, kakšno je blago in koliko ga je. Tukaj ne najdeš peska v moki, krompirja v maslu. Vsak kupec ve, da bode moral vzeti blago nazaj in povrniti ves denar, ako blago ni ravno tako, za kakeršno je je prodal. S tem ne rečem, da se v Ameriki blago ne ponareja — tudi tukaj barvajo vino in olje, prodajajo slabo očiščen kerosin, in kotenino, katera rada ogoreva, ali v vseh slučajih vesta kupec in prodajalec, kakšno je blago in sta o tem sporazumna.

V tesni zvezi s trgovino v Ameriki je kredit, bodi si že zasebni ali družbini. Kakor v veliki, tako se tudi v mali trgovini le redkokedaj prodaja za gotovi denar, prodaja se proti plačilu v 30, do 60 dneh, na 3, 4, 6 in tudi 12 mesecev. Vsaka trgovina ima svoje navade in svoja pravila. Jestvine kupujejo mali trgovci od večjih navadno proti plačilu v 30 ali 60 dneh; krojno blago, čevlji, klobuki, izdelano obleko prodajajo se na 4 ali 6 mesecev; stroji, kmetijska orodja na 12 mesecev. V podrobni trgovini navadno obračunajo na mesec; na severu, na zapadu se na to gleda dosti strogo, ali na jugu se ne morejo privaditi z obveznimi obroki za poravnavanje in kreditne razmere so tukaj dosti zmedene.

Sicer ni nikjer na svetu kredit tako razvit kakor v Ameriki. Ko si človek, ki je na čelu kake tovarne ali trgovine, pridobi zaupanje, je njegov kredit naravnost neomejen. Ko je njegov nravstveni značaj in pa njegova trgovska izvednost dobro opisano v trgovskih agentstvih, lahko kupi na kredit po navadnih pogojih bodisi karkoli. Vsled tega so v Ameriki mogoče obširne in visoke kupčije z neznatnimi razmeroma gotovimi denarji. Le tako je mogoče, da kdo tako hitro iz nič obogati. Vsi bogatejši ljudje v Ameriki, izvzemši Vanderbillte in Astore, niso podedovali svojega bogastva temveč so si ga sami pridobili. John Gould, Andrej Kornegi, Roksfeller, Flagler, Armori, Fer, Stanford, Pullmani in so začeli pri groših in sedaj imajo po desetere milijonov dohodkov. Že poprej sem imel priložnost omeniti, da so v Ameriki obdarovani s spekulativnim duhom. Žal, da se spekulacija ne omejuje na novojorški Wall-street, delnice, obligacije, in zemljišča, ali zaradi nje trpé perijodično vse panoge trgovine in obrtnije. Cene različnega kmetijskega in tovarniškega blaga se vedno menjajo, in pogostejše se menjajo le vsled nepričakovanih in neobjasnjivih za prosto ljudstvo manipulacij špekulantov kakor zaradi naravnih zakonov narodnega gospodarstva. To povišanje ali ponižanje cen se navadno pripravlja jako prekanjeno; ogromna sredstva, včasih na deset milijonov dolarjev zbero se na gotovih mestih, in gotovo blago jednega belega jutri skoro popolnoma izgine s trgovišč, ali pa narobe v nepričakovani množini nakrat poplavi trgovišče. Pšenica, moka, žeblji, železo, steklo, svinec, kava, slador, raznovrstne jestvine, z jedno besedo vsakovrstno blago, sedaj to sedaj ono služi tem manipulacijam, ki nekatere obogate, druge pa spravijo na beraško palico, in vsakemu trgovcu na vseh koncih Zjedinjenih držav je treba največje previdnosti in vedne pozornosti pri izbiranji blaga, ker je vsled časopisov, brzojavov, železnic tudi trgovina na drobno jako občutljiva za menjanje cen v glavnih središčih. Jaz sem večkrat pridobil ali izgubil znatne svote vsled teh nepričakovanih in za človeka živečega daleč od glavnih mest nepojasnjivih premem cen. Tako mi je pred jednim letom potovalec jedne največje novoyorške tvrdke prišedši naravnost z vlaka v mojo pisarno, prodal dva voza stekel za okna v vrednosti 3000 dolarjev. Stekla mi je bilo treba in cena mi je ugajala. Naravnost iz moje pisarne je šel na brzojavno postajo in odposlal naročilo, jaz sem pa vrnivši se od tod v hotel, dobil brzojavko, da je cena baš za tako steklo poskočila za 20 %. Kupčija je bila sklenjena in drugi dan sem že dobil od trgovske hiše v Novem Yorku ponudbo, da mi plačajo 500 dolarjev v gotovini, ako odstopim od kupčije, če tudi se je kupčija bila sklenila le z besedami in ni bilo nobene pisane pogodbe.

To poglavje končam z nekaterimi statističnimi podatki o razvoji železnic v Ameriki.

V 1880. letu, predno sem se jaz priselil, je v Zjedinjenih državah bilo 82146 milj železnic, v katere je bilo vloženih 2,319.489 dolarjev in so prinesle 525,620.577 dolarjev kosmatega dobička in plačale 61,681.470 dolarjev dividende delničarjev. V 1890. l., deset let pozneje, je pa bilo že 163.420 milj železnic, v katere je bilo vloženih 5.105,902.025 dolarjev, in so donašale 1.097.847.428 kosmatega dobička ali samo 83,863.632 čistega dobička v podobi dividend.

Poučni in zabavni drobiž.

Kraljički v žepu. Znano je, da kraljički napravijo gnezdo na kaj nenavadnih krajih. Blizu Trijera je neka ženska sušila perilo in mej drugim tudi neke moževe hlače. Ko je koncem tedna pobirala perilo, opazi, da je kraljiček v hlačnem žepu bil napravil gnezdo.

Zdravje v velicih mestih. Na zdravniškem kongresu v Rimu je profesor Finkotburg iz Bonna razglasil, kako škodljiva za zdravje so velika industrijska središča. Vse zdravstvene naredbe ne morejo odpomoči. V mestih se posebno

razširjajo nalezljive bolezni. Po mestih mnogo otrok pomrje, kateri pa odrasejo, so pa slabi. Zaradi tega mnogo manj ljudij poberó v vojake nego s kmetov. Meščani veliko bolj pogosto bolehajo na srci, ledvicah in možganih. Tudi veliko več ljudij zblazni v mestih, kakor na deželi. V Berolinu zblazni raznovrstno petkrat toliko ljudij, kakor na kmetih v Prusiji. Krivo temu so največ socijalne razmere V mestih je ljudstvo veliko bolj podvrženo raznim škodljivim strastem. Posebno pijančevanje je veliko bolj razširjeno. Gospod predavatelj misli, da bi se moralo delati proti naraščanju mest, ljudij obdrževati na kmetih, morda s tem, da se po deželi delajo tovarne.

Novice.

— **Valvazorjev spomenik v Ljubljani.** C. kr. deželno predsedstvo naznanilo je mestni občini ljubljanski, da je naučno ministerstvo pripravljeno, po domačem umetniku Alojziju Ganglu dati izdelati Valvazorjev kip, ki bi se postavil na kakem javnem prostoru deželnega stolnega mesta Ljubljane. V dotičnem dopisu omenja deželno predsedstvo, da bi menda najbolj kazalo postaviti spomenik slavnemu našemu zgodovinarju na prostoru pred deželnim muzejem. Kip sam, ki bode iz brona ali marmorja, darovalo bi ministersvo, troške za fundiranje spomenika in za arhitektonsko spodnjo zgradbo pa naj bi prevzeli lokalni faktorji, zlasti mestna občina ljubljanska, katera bi tudi imela skrbeti za vzdrževanje spomenika. Mestni zastop je v svoji zadnji seji izročil to naznanilo dež. predsedstva dotičnima odsekoma, da je pretresa. Ker ni dvoma, da bota odseka zadevo ugodno rešila in bo mestni zastop dovolil potrebni denar v to, dobi potemtakem Ljubljana brezdvomno Valvazorjev spomenik.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** so od 1. do 20. aprila t. l. naklonili naslednje darove: Slavno uredništvo „Slov. Naroda“ 17 zbirko kroninih darov nabrano od 1. do 30 marcija t. l. v znesku 520 kron 20 vin. — doslej je „Slov. Narod“ nabral blizu 7000 kron —; sl. ženska podružnica v Sežani po blagajničarici g. Franji Gulić 100 gld.; čč. gg. mariborski bogoslovci za 1893. l. 68 gld. 40 kr., poleg basa za tamburice, ki ga je od družbe prejel klub slovenskih tehnikov na Dunaji; sl. posojilnica v Ribnici drugo polovilco pokroviteljine v znesku 50 gld.; sl. posojilnica v Celji za 1894 l. lep prispevek 50 gld.; slavna posojilnica v Konjicah 25 gld.; vč. g. Franc Lenc, župnijskij upravitelj v Kozazah, 13 gld., nabranih pri občnem zboru podružnice za Pribloves in okolico; sl. posojilnica v Črnomlji 10 gld.; g. Rudolf Koser, učitelj v Juršincih za „pisanko“ ob raznih prilikah nabranih 9 kron 20 vin.; vč. g. župnijski upravitelj Karol Kirchmayer 5 kron, ki so jih darovali: vč. g. pošiljatelj in posestniki v Št. Jurji pri Velikovci: Matevž Škofic, Jože Pušl, Jože Janeš, Karol Lipnik; g. Brunner iz Novega Mesta 2 kroni. — Za zidanje slovenske šole v Velikovci sta darovala: Sl. posojilnica v Spodnjem Dravbergu 100 gld., in vč. g. deželni arhivar Anton Koblar 5 gld. — „Sl. Slovensko društvo v Ljubljani“ je podarilo 100 izvodov „Knjižica za mladino“. — Iskrena hvala vsem darovateljem zlasti še naklonjenim nam hranilnicam in posojilnicam! V nadaljno podporo se Vam priporoča:

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **»Radogoju«** je pristopila za ustavnovnico „Notranjska posojilnica“ v Postojini.

— **Ustanovitev Sokola v Postojini** in zajedno tridesetletnica ondotne čitalnice če se prav slovesno praznovati dne 5. avgusta t. l.

— **Deželni odbor kranjski** je podelil sirarnici v Rovtah nad Logatcem za napravo orodja 300 gld. podpore.

— **»Glasbena Matica«** priredi koncem t. m. v redutni dvorani koncert.

— **Načelnikom** okrajnega cestnega odbora ljubljanske okolice voljen je g. Lovro Kavčič, c. kr. poštar in posestnik v Medvodah, njegovim namestnikom pa g. Adolf Gallé, grajščak v Zgornji Šiški. Dosedanji načelnik g. Jak. Matjan, posestnik v Zgornji Šiški, je z ozirom na svojo bolehnost zopetno izvolitev načelnikom odklonil.

— **„Primorsko planinsko društvo“** poseti binkoštne praznike našo belo Ljubljano. Bratsko jim naše slovensko planinsko društvo jih pri dohodu v Ljubljano v nedeljo opoludne dostojno sprejme. Za temu bode skupni obed, zvečer pri Ferlincu koncert tamburaškega zbora „Jadranska vila“ s Sušaka in pevskega društva „Ljubljana“ na korist isterske in slovenske družbe sv. Cirila in Metoda. Na binkoštni pondeljek zjutraj je izlet na Bled in popoldan ob ½ 6 uri odhod gostov iz Ljubljane. Zglašenih je do zdaj za prihod čez 50 Primorcev.

— **Mestna hranilnica v Novem mestu** otvorila se je dne 1. t. m. primernim slavnostnim načinom. Vložilo se je takoj prvi dan 4694 gld. 63 kr., prošenj za posojila pa je došlo za 2100 gld. Novemu zavodu je želeti, da bi se lepo razvijal in bil v korist dobremu gospodarstvu sicer dozdaj propadajoče in zapuščene Dolenjske.

— **† O. Florentin Hrovat.** Dne 3. t. umrl je v Novem mestu vikar ondotnega frančiškanskega samostana in vodja deške ljudske šole o. Florentin Hrovat v 48. letu svoje starosti. Pokojnik bil je izvrsten učitelj in se je odlikoval tudi kot pisatelj raznih spisov za mladino. N. v m. p.

— **Umrl** je dne 28. aprila t. l. na Cesti pri Ajdovščini, kamor se je bil vrnil še le pred kratkim z Dunaja 27-letni drd. Lavoslav Batič. V nadobudnega jurista stavil je slovenski narod lepe upe, a neizprosna smrt ga mu je ugrabila pred časom. N. v m. p.

— **Na cesti umrl** je blizu postaje pri Zidanem mostu neki Viktor Vildner, blagajničar tovarne v Marienthalu pri Gr. Neusiedlu, prišedši s svojim tovarišem peš iz kopališča v Rimskih Toplicah čez hribe in hoteč z vlakom z Zidanega mostu naprej. Zadela ga je kap.

— **Na c. kr. strokovni šoli** za lesno industrijo v Ljubljani se je na prošnjo trgovske in obrtniške zbornice ustanovil oddelek za cerkveno rezbarstvo. Za učitelja v tej stroki pokliče se s 1. septembrom na zavod naš rojak, kipar gosp. Alojzij Gangl.

— **Pogorel** je minolo nedeljo en del Josip Lenarčičeve tovarne za lesne izdelke na Vrhniki. Tovarna je bila zavarovana.

— **Premog so našli** v Veliki Ligojni pri Vrhniki. Ta premog je baje boljši nego iz vsakega drugega premogokopa.

— **Velikana prešiča,** o katerem smo zadnjič poročali, da je bil razstavljen pred ljubljansko klavnico, kupil je neki ljubljanski krčmar in istega plačal po 42 goldinarjev, 100 kil. Ker je prešič tehtal 500 kil, vrgel bo potemtakem nad 200 gld. Pač lepa prireja pri prašiču posebno če se pomisli, da je celo volov prav malo, ki bi toliko vrgli.

Rešeni.

Minoli teden se je vsa pozornost obračala na sedem v vilenici (jami) v Luglochu zaprtih preiskovalcev podzemeljskih jam. Vse se je popraševalo, se li bode posrečilo jih dobiti žive.

Poslednja leta se je posebno razširila navada podajati se v nevarnost. Nekateri imajo navado, da lazijo ob neugodnem vremenu na visoke gore, drugi pa ob najneugodnejših razmerah lazijo v podzemeljske jame. Naši čitatelji se pač še spominjajo, da so ob Božiči se ubili trije Dunajčani, ki so hoteli ta čas zlesti na Veliki Zvonik. Jednako hrepenenje oslaviti se, je vodilo tudi te, kateri

so te dni bili zlezli v jamo pri Luglochu, hrepenenje druge prekositi.

V Gradci sta dve taki društvi, ki se bavita s preiskovanjem vilenic, ali prav za prav le s tem, kdo bi zlezel pod zemljo v kak bolj nevaren prostor. Pri večini članov teh društev ni skoro misliti, da bi imeli kake znanstvene namene, ker jim nedostaje potrebne izobraženosti. Seveda ne moremo reči, da bi znanosti tudi tako lazenje pod zemljo nič ne hasnilo. Tudi navadni ljudje marsikaj opazijo in potem naznanijo drugim, kateri znajo to upotrebiti. Zato je pa tudi vse avstrijsko prebivalstvo kazalo velike simpatije tudi za te nesrečneže.

Sedem članov društva za preiskovanje vilenic v Gradci je bilo predzadnjo soboto odšlo v Sembriach in zlezlo v tamošnjo luonsko vilenico. Vodil jih je Josip Fasching načelnik omenjenemu društvu in uradnik pri plinarni v Gradcu. On ima 43 let, je miren in premišljen mož, pod njegovim vodstvom so se posrečile dosedaj vse ekspedicije družbe. On je oženjen in ima tri deklice od 10 do 14 let. Za tem vodjo ima dosedaj največ zaslug za take ekspedicije Karol Oswald, jermenarski pomočnik, ki ima še le 19 let. Dve leti je že pri društvu, vedno je pridno deloval v društvene namene. Zaradi tega se jedna novo odkritih vilenic v Luglochu imenuje po njem Oswaldova vilenica. Anton Fölzmann je pa dvajsetletni jermenarski pomočnik. Dve leti je že pri tem društvu. Odlikoval se je vedno po svoji predrznosti in zaradi tega se imenuje jedna po njem. Karol Zweyer ima 29 let in po svojem poslu knjigoveški pomočnik. Pri društvu je še le malo časa in je sedaj bil na prvi ekspediciji. Franc Mayer ima 20 let je tovarniški delavec in pripada mej najdelavnejše člane družbe. Karol Kurz, 20letni slikar in stavbeni risar, se je udeleževal ekspedicij, da je risal jame. Njegove slike vzbujajo mnogo pozornosti. Kar se tiče znanstvenega delovanja je bil pač on najsposobnejši, da si ni član tega društva. Rudolf Haidt, petnajstletni realec, je po znanosti hrepeneč mladeneč. On k društvu seveda ne spada in so ga vzeli seboj, ker jih je prosil.

Te osebe vzele so v jamo seboj neko društveno diplomo, katero bi bili kje v jami na steno nabili, da bi poznejši došleci vedeli, do kje so člani tega društva že bili prišli. Vidi se, da jim je bilo največ na tem, da si ohranijo slavo prvenstva. Znano je pa članom tega društva, ki jih je 26, kako nevarno da je njih podjetje, ker jih je večina zavarovana za življenje in nezgode.

Vhod v jamo vodi po vodi, katera teče notri. Pri lepem vremenu je mogoče zlesti v jamo brez nevarnosti. Sedaj je pa kmalu za njimi vsled povodnji voda tako narasla, da je zaprla vse izhode. V ponedeljek so jim poslali v jamo zabojček s svečami in pa z živežem, katerega so pa, kakor nesrečneži izpovedujejo, dobili še le v sredo. Da niso dobili tega zabojčka, gotovo bi bili mrtvi. Po njih izpovedanji so v nedeljo, ko so opazili, da je voda narasla, skušali ven splavati, ali voda jih je tiščala nazaj. Kmalu so spoznali, da so v največji nevarnosti. Obupavali so že. Zabojček, ki jim je prinesel živeža, je jim dal upanje, ker so sedaj vedeli, da se ljudje zanimajo zanje. Ko so minoli petek zaslišali streljanje, so vedeli, da so prišli rešilci. Skušali so s trkanjem na stene dajati znamenje, kje so, ali jih zunaj niso slišali.

Rešilna dela so počasi napredovala. Prišli so sicer pijonerji, ali ni bilo nobenega pravega načrta. Sploh ni nikdo vedel, kaj storiti. Videlo se je, da ljudem, ki so rešitev vodili, manjka skušnje. Prihod potapljalcev iz Trsta ni nič pomagal. Splošno se je pa tudi že mislilo, da živih ne rešijo, ker je najbrž v gori vsled deževanja nastalo veliko jezero. Nikdo ni bil zagotovljen, da so v višjih delih vilenice še prostori na suhem, kjer čakajo nesrečneži.

Pijonerji so napravili jezove, da zagrade vodo, ako bi trebalo. Še le, ko je v nedeljo prišel gospod gozdni pristav Putick iz Ljubljane, se je delo vredilo. Hitro je vse poizvedel, kako stvar stoji, in zlasti preiskal, kje je vhod v jamo in odredil, kje se imajo napraviti rovi. Delo je imelo vspeh. V ponedeljek ob 11. uri je bilo že toliko odprtine, da je plavalec Fischer, bivši vojak pri ženijcih mogel zlesti v vilenico in konštatovati, da so še vsi živi. V jamo pridreti ni bilo lahko. Odstraniti je moral deblo, ki je ležalo v vhodi. Kmalu na to so mogli občevati od zunaj z zaprtimi. Poslali so jim na nekem drogu v zgornjo jamo, kjer so bili, kosilo. Poprašali so nesrečneže, koliko je ura, in se prepričali, da je njih ura dobro šla. Dela so se nadaljevala in malo pred peto uro popoludne je bilo mogoče spraviti nesrečneže iz jame. Bili so grozno premenjeni. Jedini Zwayer je bil še precej trden. Najslabši je bil realec, o katerem se celo dvomi, še ozdravi. Z velikim veseljem pozdravili so v Gradcu poročilo o rešitvi. Na gradu razobesila se je bela zastava. Na tisoče ljudij se je napotilo v Sembriach. Odposlal se je oddelek sanitetnih vojakov, dva voza društva rudečega križa. Brzojavilo se je na vse strani in kmalu je došla od cesarja častitka na srečni rešitvi, ki se je prečitala pred vilenico.

Nesrečneže so okrepili z jedili in pijačo, potem jih preoblekli in drgnili. Ko so jih okrepčali, so jih pa prepeljali v Gradec, le realec je ostal v Sembriach, ker je preslab, da bi ga mogli prepeljavati. Iz izpovedeb rešencev je vidno, da je jim šlo pred vsem zato, da prehité konkurenčno društvo. Prepričani smo pa, da zgube nesrečneži veselje podajati se v bodoče v tako nevarnost.

Zmotnjava pri umoru.

Minoli teden je bila v Oseku sodnijska obravnava, ki kaže v kaj slabi luči nravno življenje v Slavoniji. K. Argolasu se je imel zagovarjati zaroti zavratnega umoru.

Karol Argolas dejanja ni tajil. On je bil trgovec v Vinkovcah, in se je dne 8. septembra lanskega leta poročil z Juliko Ilakovac. Kmalu potem je prišel v konkurs in je zgubil vsak zaslužek. Njegova žena se je povrnila k starišem.

Zatoženec je začel sumiti, da ima njegov tast Blaž Ilakovac kaznjivo zvezo ž njegovo ženo, s svojo lastno hčerjo. To je vzbudilo v njegovi duši strašno sovraštvo do svojega tasta. Ljubosumnost ga je mučila. Sklenil je tasta umoriti.

Dne 25. januvarja 1894. se je preselil v hišo svojega tasta, ali tukaj ni mogel dolgo strpeti, ker je bil vedno bolj prepričan, da je resnica, kar je domneval. Odšel je iz taščeve hiše in nekaj dni bival pri svoji sestri.

Dne 12. februvarja hotel je iditi domov v Palanko. Predno je odpotoval, hotel je še videti ženo svojo, katero je jako ljubil. V ta namen se je splazil zvečer k oknu svojega tasta. Bilo je zakrito z zastorom. Slišal je neko govorjenje, ki je še bolj potrdilo sum njegov. Sedaj je bil, kakor bi bil zblaznil. Sklenil je tasta umoriti ali pa ženo odpeljati. Šel je v gostilno, kjer je izpil nekaj vina. Potem se je splazil na dvorišče svojega tasta. Vlomil je v drvarnico, v kateri je dobil sekiro. S to sekiro je vrgel s tečajev vežna vrata in se je splazil v kuhinjo, kjer je zaspal. Zjutraj pride iz spalnice neka oseba v vežo in on je mislil, da je tast njegov. Vzel je sekiro in stopil v vežo ter pobil dotično osebo. Kmalu je pa spoznal, da je ubil le taščo, katera je bila jedina oseba v hiši, ki ga je zagovarjala in še precej rada imela. Videč, da jo je s sekiro toliko pobil, da je ni rešitve, jo je še sunil z nožem, da bi se dolgo ne mučila. Na to je pa zopet vzel sekiro in šel na tasta.

Ko je prišel v predsobo, je zapazil steklenico žganja in jel piti. V tem ga je iz stranske sobe zapazila žena njegova. Kmalu na to je na tastov klic prišla policija in ga odpeljala. Da bi se ložje splazil k tastu, je bil oblekel oblačila svoje žene, ki so bila tamkaj.

— **Morilca Mrvina,** Dragoun in Doležal sta že nastopila desetletno kazen svojo.

— **Samomor učenca.** V Šopronji se je minoli teden ustrelil z revolverjem učenec trgovske akademije v neki gostilni, v kateri se je zabaval vso noč. Ta je tretji učenec, ki se je v Šopronji usmrtil letošnje leto.

— **Bombni napad.** Dne 30. aprila je na kolodvoru v Pola Croce se pod došlim brzovlakom, v katerem se je vozilo več poslancev v Rim, razletela se dinamitna bomba. Škoda je znatna. Nekega nosilca je hudo poškodovalo.

— **Trojni umor.** V farovži v Huyu je ustrelila odpuščena dekla župnika, njegovo mater in sestro, potem pa sama sebe.

— **Rubljeno mesto.** V Genui je sodišče v mestni hiši zarubilo opravo več sob, ker se občina brani izplačati plačo dvema uradnikoma.

— **Podsulo je** v Trutnovu na Češkem dva delavca, ki sta kopala temelj za neko vilo. Oba sta se zadušila, predno so ju izkopali.

— **Strela.** V Kalni pri Trutnovu je na polji zadela na sv. Marka dan strela hčer tamošnjega župana in je bila takoj mrtva.

— **Povodenj.** Vsled dežja so bili v več krajih povodnji. Na Štajerskem je mej Ivančiči in Arvežem stala voda, da so se morali voziti v čolnih.

— **Princezinja Klementina,** hči kralja belgijskega in sestra cesaričinje Štefanije, je nevarno zbolela za katarom v dihalih.

— **Poskušen bombni atentat v Nachodi.** Na dvorišču mehanične tkalnice Jokoba Picka v Nachodu našli so dne 2. maja bombo. Napolnena je bila z kosi železa in smodnikom. Užigalnica je bila ugasnila. Sodi se, da se je nekdo želel maščevati, ker ta tovarna ni pustila svojim delavcem, da bi praznovali dan 1. maja.

— **Nemiri v Levovu.** Dne 1. maja popoldne je v Levovu več praznujočih delavcev napalo zidarje, ki so zidali neko hišo. Začel se je hud boj. Jednega zidarja so vrgli z visocega odra. Policija in vojaki so z orožjem delali red. Dvajset ljudij so zaprli. Delo se je vzlic temu le moralo ustaviti.

— **Bombni atentat.** V neki noči se je razletela v Jakinu blizu policijskega poslopja dinamitna bomba. Razpok je napravil mnogo škode. Ljudij ni nobeden poškodovan. Dve sumljivi osebi so zaprli.

— **Anarhiste so zaprli.** Dne 1 maja so v Litichu zaprli več anarhistov, pouzročiteljev poslednjih atentatov. Vodja jim je bil neki Joris, v katerega stanovanji našli so mnogo dinamita.

— **Princezinji kot romarici.** Mej španjskimi romarji, ki so bili minolega meseca v Rimu, bili sta tudi dve mladi, priprosto oblečeni deklici, ki sta vzbujali zanimanje s pobožnostjo svojo. Imenovali sta se dona Elvira in dona Beatrica. V resnici sta bili hčeri dona Carlona, vojvode Madridskega, in njegove pokojne soproge nadvojvodinje Marjete, princezinji Elvira Marija in Marija Beatrica, katerima je oče dovolil, da romata v Rim pod tujim imenom, da pa ne smeta stanovati v nobenem hotelu. Obe princezinji bili sta v Rimu v nekem samostanu.

— **Nesreča.** Dne 24. m. m. sta na državni cesti v Gomilskem na Štajerskem vkup zadela dva vozova. Dva kmeta sta se nevarno poškodovala in je jeden že umrl.

— **Čvetorčke** je porodila šestindvajsetletna kmetica v Begu Szt. Györgyji na Ogerskem. Oče baje ni nič prav vesel tega preobilnega blagoslova.

— **Težek vojaški novinec.** Iz Allgäua na Bavarskem je prišel k vojaškemu naboru fant, ki je tehtal 210 funtov, kar je gotovo nenavadno za starost dvajsetih let. Vzeli so ga k topničarjem.

— **Duhovnik — rešitelj.** Pri požaru v Kostelci nad Orlico se je posebno odlikoval kaplan Bezdiček. Ko je gorela neka hiša, so bili v strahu popolnoma pozabili štiri majhne otroke. Kaplan je pogumno skočil v gorečo hišo in srečno rešil vse otroke. Obleka se mu je nekoliko opalila.

— **Strašen vrtinec (smrk)** je bil dne 27. m. m. v Novem Bentku na Češkem. Vzdignilo je veliko vode iz reke v zrak, ta voden steber se je potem drvil celo uro. Več dreves je kar polomilo, prst odnašalo s polja, s ceste je vrglo voz, na katerem je bilo 18 centov slame s konjema vred v globok jarek.

— **Samomor.** Dne 24. m. m. si je na Štajerskem kočar Matija Kupčič v Karčovini porezal žile na roki in je vsled tega umrl.

— **Žepnega tatu so prijeli.** Sertič Stampfel je znan tat na Hrvaškem. Ni ga sejma, žegnanja ali pogreba, da bi njega ne bilo. Povsod se mu tudi posreči kaj ukrasti. Večkrat so ga že zalotili in prišel je v zapor. Slučajno je dne 1. maja bil prost. Obesil si je rudečo kokordo na prsi in kot pravi delavec šel na delavsko veselico v Maksimir. Kmalu je nekemu delavcu izmaknil mošnjiček. Okradenec ga je pa zapazil in tatu ni druzega kazalo kakor bežati. Vdrla se je pa za njim tropa delavcev, ki ga je kmalu vjela. Mej njegovimi preganjači bil je tudi nekdo, kateremu je bil ukradel prejšni dan 20 gld. Seveda so mu vzeli ukradeni denar, dobro ga pretepli potem pa še izročili policiji. Sedaj bode pa v ječi premišljeval, kako prijetno je bilo na majski veselici delavcev v Maksimiru.

— **Dowejev oklep.** Znano je že, da je mannheimski krojač Dowe izumil neki oklep, katerega ne prebije kroglja. Oklep ni iz kake kovine, temveč iz neke druge snovi. Minoli teden so v Berolinu skušali ta oklep na izumitelji samem. Streljali so vanj s puškami, ali oklepa kroglje niso prodrle in s tem Dowe ni čutil tudi dosti udarcev. Izrekli so se, da se bode ta oklep dal porabiti za vojaške namene, četudi se bode moral nekoliko predelati.

— **Mlad tat.** V Chrudimu na Češkem je dvanajstletni učenec ljudske šole ukral ključe prodajalcu masla Matrasu, ki je v isti hiši stanoval. Ko Matrasa ni bilo doma, je odprl prodajalnico, vlomil v omaro, v kateri je bil denar ter vkradel 213 gld., in dva zlata prstana. Denar je skril pod nekim mostom. Mladega malopridneža bi pa ne bili dobili, da ni bil ukradel tudi bankovec za 50 gld. Kupil je v neki prodajalnici igrač piščalko in je plačal s petdesetakom, katerega je imel za petak. Prodajalka ga je prijela in izročila policiji, katerim je Matras že bil naznanil tatvino. Dobili so nazaj ves denar razen 16 gld., katere je bil malopridnež porabil za igrače in sladkarije.

— **Razpor v vagonu.** Nedavno vozila se je večja družba v restavracijskem vozu brzovlaka iz Levova v Krakovo. Mej potovalci bilo je več židovskih trgovcev. Pri oknu sta sedela gospod in gospa. Ker sta imela odprto okno, je vleklo po vagonu. Jeden trgovec je pozval gospoda pri oknu, naj zapre okno, ta mu je odgovoril, da ne, ker je zrak okužen po židih. Trgovec je še jedenkrat pozval gospoda, da naj zapre okno, ali ko je se le branil, rekel mu je „cepec.“ Gospod pri oknu hitro trgovcu priloži gorko zaušnico, in mej njima se je začel pretep, da je tekla kri. Da se naredi konec, dal je jeden potnikov znamenje, da se vlak ustavi. V Krakovu so vso stvar vzeli na zapisnik, pri čemur se je pokazalo, da je gospod pri oknu bil iz znane stare knežje rodbine. Stvar se bo končno vravnala pred sodiščem.

— **Velika nesreča** pripetila se je na pravoslavni velikonočni pondeljek v Brailu v Rumuniji. Vreme je bilo lepo in naravno je, da so se ljudje vozili na ladijah po Donavi. V Brailu so ljudje posebno tiščali na neko ladijo. Ko so se rinili po mostu na ladijo, se je most utrgal od prevelike gnječe in kacih 200 ljudij je palo v vodo mej groznim kričanjem. Strah je bil tako velik, da s prva še ni nikdo mislil, da bi šel nesrečnikom na pomoč. V tem so mnoge odnesli donavski valovi. Brodarji so nekatere izvlekli iz vode, drugi so sami izplavali. Grozno je bilo videti, kako so tonili taki, ki niso znali plavati in večkrat potegnili celo druge za seboj, katerih so se oklenili. Koliko je mrtvih se ni moglo določiti. Tukaj pogrešajo otroci očeta ali mater, tam stariši svoje otroke, drugi brata ali sestro.

— **Podrla** se je te dni zgodovinski-znamenita palača mrkija Erosi v Sijeni, ko so jo ravno popravljali. Podsulo je 16 delavcev. Inženir Tilo Lavini, njegov sin in 9 delavcev bili so na mestu mrtvi.

— **Žrtvi Monte Carla.** Ruski knez Jurij Karajev se je ustrelil v Turinu na pokopališči, ker je poprej v Monte Carlu zaigral osemstotisoč lir. Bogata Angličanka mis Wathson se je otrovala z opijem v postelji v svoji vili, ko je bila v Monte Carlu zaigrala 2 milijona lir.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 28. aprila 1894. Pšenica gld. 8·60 kr. rž gld. 6·50 kr., ječmen gld. 6·50 kr., oves gld. 7 50 kr., ajda gld. 8·50 kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 5·80 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld.8. — kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Brnu dne 9. maja t. l.: 41, 26, 82, 68, 44.
Na Dunaji dne 5. maja t. l.: 78, 88, 89, 87, 75
V Gradci dne 5. maja t. l.: 46, 61, 74, 51, 30

„Ne kupuj pri branjevci, temveč pri trgovci“
pravi star predgovor.

To se lahko uporablja na moje podjetje, kajti tako velika trgovina, kot je moja, ima vsled kupovanje velikih množin blaga za gotov denar in drugih prednosti nizke stroške, kateri so naposled le kupovalcu v korist.

Mlčni vzorci zasebnim kupovalcem zastonj in franko.
Bogate **vzorčne knjige**, kakoršnih **še nikdar** ni bilo, **za krojače** nefrankovano.

Blago za obleke. (14)

Peruvien in **dosking** za visoko **duhovščino**, predpisano blago za **uniforme c. kr. uradnikov**, za **veterance**, **požarne brambe**, **telovadce**, **livreje**, sukno za **bilard** in **igralne mize**, **prevlake za vozove**, **loden** tudi nepremočljiv za **lovske suknje**, **perilno blago**, **potni pledi** od 4 do 14 gld. itd.
Ceno, **pošteno**, **trdno**, **čisto volneno sukno** ne cene **cunje**, da se **jedva splača krojač**, priporoča

Janez Stikarofski,
Brno (avstrijski Manchester)
največja zaloga sukna v vrednosti $^1/_2$ **milijona goldinarjev.**
Pošilja se le proti povzetju!
Dopisuje se v nemščini, češčini, madjarščini, poljščini, italijanščini, francoščini in angleščini.

Marijaceljske kapljice za želodec,
izgotovljene v lekarni k **„angelu varhu“**
C. BRADY-a v Kromerižu (Moravsko)
so staro, zanesljivo in znano zdravilo ter so budilno in krepilno sredstvo za želodec in prebavilna dela. (22)

Samo prave so z zraven stoječo varstveno znamko in podpisom.
Cena: 1 steklenice 40 kr.
dvojne steklenice 70 kr.
Vsebina je naznanjena.
Marijaceljske kapljice
za želodec prodajajo se prave: **v Ljubljani:** lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** lek. Fr. Beccarich; **v Škofji Loki:** lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** lek. Alex. Roblek; **v Novemmestu:** lek. Dom Rizzoli in lek. Bergmann; **v Kamniku:** lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** lek. J. Blažek.

Odgovorni urednik: **Avgust Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**